

The Glosses in the Akkadian Texts From Ugarit /

הגלוסות במכתבים האכדיים מאוגרית

Author(s): דניאל סיון and Daniel Sivan

Source: *Shnaton: An Annual for Biblical and Ancient Near Eastern Studies* / שנתון לחקר

המקרא והמזרח הקדום, כרך יא

תשנ"ז pp. 222-236

Published by: [Mandel Institute for Jewish Studies / ע"ש מנדל](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/23412488>

Accessed: 03/12/2014 00:18

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Mandel Institute for Jewish Studies / ע"ש מנדל is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Shnaton: An Annual for Biblical and Ancient Near Eastern Studies* / שנתון לחקר המקרא והמזרח הקדום

<http://www.jstor.org>

הגלוסות במכתבים האכדיים מאוגרית

דניאל סיון

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

הסופרים מאוגרית הרבו להשתמש בטקסטים האכדיים שכתבו ב'סימן הגלוסה'¹ כדי לציין ייחוד במלה שאחרי הסימן או כדי לציין ייחוד בחלק המלה המצוי אחריו. השימוש ב'סימן הגלוסה' לצרכים הללו מוכר במכתבים מארץ-ישראל ומסוריה מאמצע האלף השני לפנה"ס והיה נהוג אצל העמים שהשתמשו באכדית (בבליית תיכונה) כלשון כתיבה ולא כלשון אדם. כוונתנו לסופרי כנען מתקופת אל-עמרנה,² לסופרים החוריים מאללח,³ ולסופרים מן הממלכה החתית.⁴

מבחינה גרפית שונה 'סימן הגלוסה' אצל העמים השונים. יש מן הסופרים שהשתמשו ביתד אחת (A) ויש שהשתמשו בשתי יתדות (A).⁵ בסימן האחרון השתמשו הסופרים מאוגרית.⁶

הגלוסות מאוגרית זכו במשך השנים למחקר חלקי. סוויים התייחס לגלוסות מאוגרית בקיצור ולא דן בהן כלל.⁷ בשנת 1963 פרסם פ' ארצי מאמר בשם 'הגלוסות בתעודות אל-עמרנה',⁸ ובו התרכז בעיקר בדיון בשימוש ב'סימן הגלוסה', בדרך כתיבתו

- * הטקסטים האכדיים מאוגרית פורסמו בסדרת הספרים *PRU (Le Palais royal d'Ugarit)*. הספרים המשמשים אותנו במאמר זה הם כרכים III, IV ו-VI; וכן *Ugaritica*, V (Paris 1968) (להלן: Ug5).
1. אנו משתמשים במונח זה כתרגום למלה הגרמנית *Glossenkeil*.
 2. ראה: F. M. Th. Böhl, *Die Sprache der Amarnabriefe mit besonderer Berücksichtigung der Kanaanismen*, Leipzig 1909, p. 80, n. 1.
 3. ראה: G. Giacumakis, *The Akkadian of Alalah*, Mouton 1970, §2.23.
 4. ראה: H. G. Güterbock, 'Notes on Luwian Studies', *OrNS*, 25 (1956), p. 113. עוד על השימוש ב'סימן הגלוסה' בארץ ישראל וסוריה ראה: C. Kühne, 'Mit Glossenkeil markierte fremde Wörter', *UF*, 6 (1974), p. 157, n. 3, in *akkadischen Ugarittexten*, ושם ביבליוגרפיה נוספת.
 5. על 'סימן הגלוסה' ודרכי כתיבתו ראה: פ' ארצי, 'הגלוסות בתעודות אל-עמרנה', בראילן, 1 (1963), עמ' 29-34.
 6. בקורפוס הטקסטים שבידינו השתמשו סופרי אוגרית פעם אחת ביתד אחת כ'סימן גלוסה', ראה: *PRU*, III, p. 169 (16.145,3).
 7. ראה: G. G. Swaim, 'A Grammar of the Akkadian Tablets Found at Ugarit', Ph.D. Thesis, Brandeis University, 1962, pp. 7-8.
 8. ראה לעיל, הערה 5.

ובתפקידיו.⁹ בשנים 1974 ו-1975 פרסם קוהנה מאמר בשני חלקים העוסק בהסבר מבחר מצומצם מן הגלוסות המצויות בטקסטים האכדיים מאוגרית, בהביאו גם קטיגוריות שונות לגלוסות הללו.¹⁰

מטרת מאמר זה היא לבחון מחדש את הגלוסות שבטקסטים מאוגרית ולקבוע קטיגוריות לשימוש ב'סימן הגלוסה' הן מבחינה לקסיקלית והן מבחינה דקדוקית. לצורך עבודתנו זו השתמשנו בגלוסות שניתן לקוראן בבירור בלוחות השונים. נמנענו מלהשתמש בדוגמאות שבהן יש 'סימן גלוסה' ואילו הגלוסה עצמה מקוטעת ואינה ברורה די הצורך.¹¹ מן המצאי שלפנינו עולה שהסופרים מאוגרית לא היו עקביים בשימוש ב'סימן הגלוסה', ובכך אין הם שונים משאר עמיתיהם מארץ ישראל וסוריה.¹² להלן נביא את הקטיגוריות השונות של הגלוסות ושל תפקידי 'סימן הגלוסה':

(א) 'סימן הגלוסה' מפריד בין מלים

'סימן הגלוסה' מצוי בטקסטים הרב-לשוניים לפני מספר מלים שבטור המלים האוגריתיות. בכך הוא מציין הפרדה מן הטורים האחרים וכמו כן את עובדת היות המלים הללו מקומיות (וראה לעניין זה להלן).¹³ להלן המצאי:

¹⁴: a(?) - p[u 'אופה'; ¹⁵: §[i-il-yu 'קללה(?)'; ¹⁶: bu-nu-š[u 'איש'; ¹⁷: ša-du-ú 'שדה'; ¹⁸: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ¹⁹: bu-nu-š[u 'איש'; ²⁰: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ²¹: bu-nu-š[u 'איש'; ²²: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ²³: bu-nu-š[u 'איש'; ²⁴: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ²⁵: bu-nu-š[u 'איש'; ²⁶: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ²⁷: bu-nu-š[u 'איש'; ²⁸: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ²⁹: bu-nu-š[u 'איש'; ³⁰: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ³¹: bu-nu-š[u 'איש'; ³²: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ³³: bu-nu-š[u 'איש'; ³⁴: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ³⁵: bu-nu-š[u 'איש'; ³⁶: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ³⁷: bu-nu-š[u 'איש'; ³⁸: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ³⁹: bu-nu-š[u 'איש'; ⁴⁰: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁴¹: bu-nu-š[u 'איש'; ⁴²: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁴³: bu-nu-š[u 'איש'; ⁴⁴: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁴⁵: bu-nu-š[u 'איש'; ⁴⁶: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁴⁷: bu-nu-š[u 'איש'; ⁴⁸: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁴⁹: bu-nu-š[u 'איש'; ⁵⁰: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁵¹: bu-nu-š[u 'איש'; ⁵²: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁵³: bu-nu-š[u 'איש'; ⁵⁴: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁵⁵: bu-nu-š[u 'איש'; ⁵⁶: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁵⁷: bu-nu-š[u 'איש'; ⁵⁸: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁵⁹: bu-nu-š[u 'איש'; ⁶⁰: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁶¹: bu-nu-š[u 'איש'; ⁶²: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁶³: bu-nu-š[u 'איש'; ⁶⁴: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁶⁵: bu-nu-š[u 'איש'; ⁶⁶: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁶⁷: bu-nu-š[u 'איש'; ⁶⁸: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁶⁹: bu-nu-š[u 'איש'; ⁷⁰: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁷¹: bu-nu-š[u 'איש'; ⁷²: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁷³: bu-nu-š[u 'איש'; ⁷⁴: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁷⁵: bu-nu-š[u 'איש'; ⁷⁶: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁷⁷: bu-nu-š[u 'איש'; ⁷⁸: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁷⁹: bu-nu-š[u 'איש'; ⁸⁰: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁸¹: bu-nu-š[u 'איש'; ⁸²: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁸³: bu-nu-š[u 'איש'; ⁸⁴: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁸⁵: bu-nu-š[u 'איש'; ⁸⁶: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁸⁷: bu-nu-š[u 'איש'; ⁸⁸: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁸⁹: bu-nu-š[u 'איש'; ⁹⁰: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁹¹: bu-nu-š[u 'איש'; ⁹²: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁹³: bu-nu-š[u 'איש'; ⁹⁴: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁹⁵: bu-nu-š[u 'איש'; ⁹⁶: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁹⁷: bu-nu-š[u 'איש'; ⁹⁸: ša-d[u-ú(?) 'שדה'; ⁹⁹: bu-nu-š[u 'איש'; ¹⁰⁰: ša-d[u-ú(?) 'שדה';

9. הקטיגוריות העיקריות שהוא מציג מובאות במאמרו בעמ' 18, אך הן כלליות ובחלקן אינן מדויקות. למשל לדעתו 'סימן הגלוסה' רומז להערות סופרים, ובעזרתו הדגישו מלים חשובות או חלקי משפט עיקריים. קשה לקבל קביעות כוללניות מסוג זה באשר לקורפוס הטקסטים מאוגרית, משום שהן אינן ניתנות להוכחה.

10. ראה: קוהנה (לעיל, הערה 4) שם וחלקו השני של המאמר ראה: UF 7 (1975), pp. 253-260. עבודתו של ארצי נעלמה מעיניו של קוהנה.

11. ראה למשל: (16.202,3), p. 152 (16.188, V. 5'), p. 150 (16.137,5); PRU, III, p. 143.

12. קוהנה (לעיל, הערה 4), עמ' 160.

13. כאמור לעיל אין עקביות בשימוש ב'סימן הגלוסה', ולמעשה רוב המלים שבטור האוגריתי אינן מופרדות על ידי סימן זה.

14. Ug5 130 III,4'

15. Ug5 130 III,16'

16. Ug5 137 II,46'

17. Ug5 131,7'

18. Ug5 130 II,5'

19. Ug5 137 II, 35'

20. Ug5 130 III,11'

בשני מקרים מצויות שתי מלים אכדיות כשהן מופרדות מן הטקסט השומרי על ידי 'סימן הגלוסה', ²¹ba-la-tù 'חיים' ו-²²et-lu 'צער, נער'.

(ב) 'סימן הגלוסה' בתפקיד של מקף²³

'סימן הגלוסה' מושם לפני מלים או חלקי מלים השייכות לשורה הקודמת ומפאת חוסר מקום לא נכתבו שם²⁴ אלא בסוף השורה הבאה. להלן דוגמאות: 'סימן הגלוסה' המעיד על מלים השייכות לסוף השורה הקודמת:

²⁵a-na šarri(LUGAL):bēli (EN)-šu 'למלך, אדוני'; ²⁶a-di: mi-ti-šu-nu 'עד מותם'; ²⁷a-na DINGIR MAŠ.MAŠ-a-bi 'לךשפאב';²⁸ 'סימן הגלוסה' המעיד על הברות או על חלקי מלים השייכים לסוף השורה הקודמת:²⁹ ammakama (המלה 'שם' של שִׁמְמָה) ³⁰A.Šāša-mu-mi am-am-ka-[m]a היא אדורביאל-מקום במשמעות 'שם';³¹ ³²la i-la-aq-qi-šu 'לא ייקח אותו'; la-a

21. Ug5 165,10'

22. Ug5 165,4'

23. שימוש זה אינו נדון כלל במאמרו של קוהנה.

24. תופעה זו מוכרת גם במכתבי אל-עמרנה, ראה: ארצי (לעיל, הערה 5), עמ' 38. מעניין שדרך זו נוהגה גם בימינו, למשל בביבליה הבראיקה בספר תהלים או בספר איוב, מעלים או מורידים מלה מן השורה מפאת חוסר מקום. אני מודה לידידי פרופ' חיים כהן על שהסב את תשומת לבי לכך.

25. PRU, III, p. 68 (16.269,10-11). הטקסט המלא הוא:

a-na šarri (LUGAL)

aš-šum dīni (DI.TAR) šu-ma :bēli (EN)-šu

PRU, III, p. 98 (16.249,35-36)

27. Ug5 3,18'

28. במקרה זה לא היה לסופר מקום בלוח להמשיך את המשפט בשורה 17, ולכן הוא פלש לשורה 18, ובה כתב את המלים הללו בלבד. 'סימן הגלוסה' מעיד על כך שמלים אלה הן המשך של השורה הקודמת. יש לציין שבדרך כלל נוהג הסופר להמשיך לכתוב בשורה זו גם את ההמשך הרציף של המכתב ואינו מקדיש שורה שלמה לשתי מלים בלבד, כפי שעשה במקרה דנן.

29. בגלל נוחות טכנית הבאנו את שני חלקי המלה יחדיו, אך כאמור הללו מצויים בטקסט בשתי שורות נפרדות.

30. PRU, III, p. 48 (16.166,15-16)

31. ראה: CAD, A II, p. 66, הערך 'ammakam'. כאן אנו דוחים את הצעתו של ארצי, הרואה בהברות ka-ma מלה עצמאית שמשמעה 'כך'. אם כך, אין כל צורך לקבל את הצעתו לראות מקרה זה כהערת סופר הבאה כרי להרגיש מילה מסוימת. ראה: ארצי (לעיל, הערה 5), עמ' 15, הערה 35.

32. PRU, III, p. 106 (16.285, V.2'-3')

³⁶pa-ti-:šu ³⁵; תמורה, ³⁴na-ap-ṭá-:ra ; 'לא ייקח אותם'; ³³i-le-qi-šu-:nu
'גבולו, פאתו'.

(ג) 'סימן הגלוסה' משמש לקריאה האכדית של לוגוגרם

³⁹KI.BI.GAR.RA: pu-ḥu-ka ; 'כרם'; ³⁸GIŠ/ŠAR: kí-ru-ú ; 'אש'; ³⁷IZI: i-ša-ti
'שן, ערך'; ⁴⁰DUGUD:kab-t[ù] ; 'כבד'; ⁴¹[ZAG:pa-ti:šu] ; 'גבולו, פאתו';
'⁴³ÚŠ.MEŠ:da-mi ; 'דם'; ⁴⁴EZEN: i-sí-nu ; 'פסטיבל דתי'; ⁴⁵[ZI.D]A:qè-mu ; 'קמח'.

(ד) 'סימן הגלוסה' משמש לציון מלים שאינן אכדיות

(1) לפני מלים אוגריות (שמיות צפוניות-מערביות) הסופרים מאוגרית נטעו מלים רבות מלשונם בטקסטים האכדיים שכתבו, אם בלא יודעין ואם בכוונה תחילה, במקום מלה אכדית שחסרה להם. יחד עם זאת ניתן לפעמים לראות שהשימוש בגלוסה מקומית אינו מעיד בהכרח שהסופרים לא הכירו את המלה האכדית המקבילה. לעתים העדיפו משיקולים שלהם מלה מלשונם על פני מקבילתה האכדית.⁴⁶ השימוש במלים מקומיות לא היה אחיד. יש שהשתמשו במלים מקומיות כש'סימן הגלוסה' מפריד בינן ובין מקבילותיהן האכדיות, ויש שהשתמשו במלים מקומיות בלא

33. *PRU*, p. 48 (16.166,20-21).
34. *PRU*, III, p. 80 (16.239,15-16).
35. ראה: *CAD*, N I, p. 326a הערך 'naptaru'.
36. *PRU*, III, p. 48 (16.166,11-12).
37. *PRU*, III, p. 14 (16.111,1,2). האמורים.
38. *PRU*, III, p. 47 (16.150,15).
39. E. A. Speiser, 'Akkadian Documents from Ras Shamra', *JAOS*, 75 (1955), p. 164 על האפשרות לקריאה אחרת ראה: *AHW*, p. 876a הערך 'puhukkaru'.
40. *PRU*, III, p. 172 (16.191A,2).
41. *PRU*, III, p. 48 (16.166,11-12).
42. תן דעתך שהלוגוגרם ZAG (ובאכדית ešertu) מצוי גם בתוך *PRU*, III, p. 70 (16.276.8), ושם משמעו 'מעשר, החלק העשירי', ואילו כאן משמעו 'חלק מסוים משטח'. עוד ראה ארצי (לעיל, הערה 5), עמ' 19.
43. *PRU*, III, p. 146 (17.318, V.23). הטקסט נשלח מממלכת האמורים.
44. *Ug5* 63,3.
45. *Ug5* 154,1. אמנם הלוח שבור, אך נראה שזהו השחזור הנכון של הלוגוגרם.
46. על כך ראה: ארצי (לעיל, הערה 5), עמ' 13, ושם דיון וביבליוגרפיה.

להיזקק ל'סימן הגלוסה' כלל.⁴⁷ כמו כן לפעמים השתמשו הסופרים במלים מלשונם כאשר 'סימן הגלוסה' קודם להן בלא מקבילה אכדית.⁴⁸ להלן דוגמאות:

מלים אוגריות ללא מקבילה אכדית
 49: ma-a'-ša-ri-ša 'המעשר שלה';⁵⁰ (גלוסה זו באה אחרי מלת הזיקה ša ומקבלת כינוי אכדי לנסתרת, sa); שם פרטי ha-at-ni: שם פרטי⁵¹ 'ש"פ, החתן של ש"פ';⁵² i-na:ha-a[b-b]i 'בגומה (?)', בשוחה(?)⁵⁴; qa-du:hi-i-yi-šu 'עם מבצרו, עם משכנו';⁵³ ma-ad-da-tù 'מידה';⁵⁶ i-na:ší-šú-ma 'באדמות מלח/מלוחות';⁵⁸ ina 'וראה להלן';⁵⁹ ta-ap-di₁₂-ti 'תמורה, תחליף'; מן השורש SMT 'להשמיד, להעביר רכוש' יש

47. למשל at-ta (PRU III, p. 19 [15.11,11]) 'עתה' ר- (PRU, VI 157,1,5) ni-i'-t[u] 'סוג של כלי'.
 דוגמאות נוספות רבות מובאות בספרי *Grammatical Analysis and Glossary of the Northwest Semitic Vocables in Akkadian Texts of the 15th–13th c. B.C. from Canaan and Syria*, Neukirchen-Vluyn 1984 (להלן: סיון, דקדוק).

48. מבחינה מיתודית לא מדויק במקרים אלה לקרוא ליתר המקרימה 'סימן גלוסה', שהרי המלה שייכת לטקסט המקורי כחלק אינטגרלי של המשפט ולא כהוספה לטקסט. אנו נשתמש במונח זה משום שאין תחליף ראוי אחר.

49. PRU, III, p. 146 (16.153,11).

50. עוד על מונח פיסקלי זה ראה: סיון, דקדוק, עמ' 242, ושם ביבליוגרפיה.

51. PRU, III, p. 142 (16.136,5).

52. המלה ḥatnu מצויה בטקסטים הנדונים גם במקומות אחרים אך ללא 'סימן הגלוסה' לפנייה. ראה: CAD, H, p. 148a-b (ראה) U₅ 52,26. PRU, IV, p. 127 (17.159,46). מלה זו מצויה גם באכדית (ראה) CAD, H, p. 14a. U₅ 52,26. PRU, IV, p. 127 (17.159,46). אך 'סימן הגלוסה' במלה שלפנינו מעיד על כך שהיא מלה אוגריתית. אין לדעת אם בשני המקרים שהובאו לעיל המלה היא אוגריתית. תן דעתך, שהמכתב מתוך PRU, IV נשלח מחצר מלכותו של המלך החתי Tudḫalīyū הרביעי ולא סביר שסופריו השתמשו במלה שמית צפונית-מערבית.

53. PRU, III, p. 148 (16.182–199,6).

54. במקום אחר מצויה המלה ללא 'סימן הגלוסה', ראה: PRU, III, p. 161 (16.281,8). נוגירול מתייחס שם למלה כשם מקום. להצעות נוספות לפירושה ראה: CAD, H, p. 14a וכן: J. C. de Moor 'Studies in the New Alphabetic Texts from Ras Shamra II', UF, 2 (1970), p. 320, n. 97.

55. PRU, III, p. 123 (15.145,6,11). בשני המקרים אנו מתקנים את תעתיקו של נוגירול ḥi-i-ya-šu משום שאינו מתאים לתפקידה התחבירי של המלה. על המקרים שבהם מתוסף מגדיר למלה זו ראה להלן.

56. U₅ 5,5.

57. פירוש זה הוא בעקבות J. Huehnergard, 'Northwest Semitic Vocabulary in Akkadian Texts', JAOS, 107 (1987), p. 724a ובנוגירול (שם) הרואה במלה זו צורה פועלית.

58. PRU, III, p. 125 (15.147, V.4).

59. על מלה זו ראה סיון, דקדוק, עמ' 269, ושם ביבליוגרפיה. מלה זו מצויה במקומות אחרים כשלפניה מגדיר, וראה על כך להלן.

60. PRU, III, p. 129 (16.343,9). מלה זו מצויה בשני מקומות אחרים בלא 'סימן הגלוסה', ראה PRU, III, p. 138 (16.131,19) (ביחסת הנושא) PRU, III, p. 95 (16.246,14).

בטקסטים הללו שלוש צורות פועליות שלפניהן מצוי 'סימן הגלוסה' — ⁶¹sa-ma-t[a] 'הוא העביר רכוש', ⁶²sa-ma-tù ⁶³הם העבירו רכוש', ⁶⁴šu-um-mu-ta 'הוא העביר רכוש'; ⁶⁵i-na:sí-sà-hal-li-ma 'י' (מובן המלה אינו ברור, אך נראה שזוהי מלה מקומית בעלת סיומת הריבוי *îma* לגניטיב); ⁶⁷i-na:na-pa-ki-ma ⁶⁸i-na:na-ap-ki-⁶⁹ma 'ב(שדה) מקורות המים'.⁷⁰

'סימן גלוסה' לפני מלים אכדיות מקבילות: בקורפוס הטקסטים הנדון יש שתי דוגמאות לסוג זה. במקרה האחד המלה האכדית מקוטעת. הכוונה ל-⁷¹du-ri:ha-mi-ti 'חומה', והמקרה הנוסף המתועד בשלמות הוא ⁷²NA₄ ka-am-ma:nu-ut-ki (סוג של אבן מותכת [?]).⁷³

'סימן הגלוסה' לפני גלוסות שמיות צפוניות-מערביות ללוגוגרמים במקרים אלה המלים האוגריתיות שייכות לקבוצת העצמים המובעים בלוגוגרמים. רוב הגלוסות מצטרפות אל לוגוגרמים כלליים (בעיקר נכסי דלא נייד), ועל פי רוב הן מצויות בתעודות משפטיות, ומיעוטן מצוי במכתבים.⁷⁴ להלן דוגמאות מן המצאי שבקורפוס הנדון בהתאם לסוגים השונים של הלוגוגרמים:

סוגי סוחרים — ⁷⁵LÚ.MEŠ DAM.GAR.MEŠ:bi-da-lu-ma 'סוחרים, מחליפי סחורה'.⁷⁶

61. *PRU*, III, p. 52 (15.86,16)
62. זוהי צורת *qtl* שמית צפונית-מערבית, שהרי היא בעלת הסיומת *a* האופיינית לשמית מערבית, ראה סיון, דקדוק, עמ' 137-138.
63. *PRU*, III, p. 90 (16.147,13)
64. *PRU*, III, p. 63 (16.174,12). בשתי הדוגמאות האחרונות קודם ל'סימן הגלוסה' הלוגוגרם *ŠE* <Bi> *ŠAM.TIL.LA*, אך יש לזכור שהצורות האוגריתיות אינן הקריאה השמית מערבית ללוגוגרם זה, ועל כן 'סימן הגלוסה' במקרים אלה מעיד על צורות מקומיות.
65. נראה שזוהי צורה אוגריתית בבניין *D*, עוד ראה: *CAD*, S, p. 94a-b; *AHW*, 1081a; בניגוד לנוגירול הרואה במלה זו תואר הפועל מן השורש האכדי *šamādu*, ראה: *PRU*, III, p. 266
66. *PRU*, III, p. 165 (16.386,6')
67. לא מן הנמנע שמלה זו אינה שמית והיא נתאזרחה בלשון האוגריתית ואף קיבלה סיומת אוגריתית. לכך יש דוגמאות מן הקורפוס הנדון, ראה: סיון, דקדוק, עמ' 6, 110.
68. *PRU*, III, p. 47 (16.150,16)
69. *PRU*, II, p. 83 (16.157,90)
70. והשווה לאוגריתית *npk/nbk*. מלה זו מצויה גם עם המגדיר *A.ŠA*, וראה על כך להלן.
71. *PRU*, III, p. 137 (16.86,4)
72. *PRU*, IV, p. 222 (17.383,24)
73. נראה שזוהי מלה אוגריתית מן השורש *NTK* כגלוסה למלה האכדית *kamma*, ראה: *PRU*, IV, p. 1. 222, n. 1. *nitku* (במשקל *qitl*), ראה: *CAD*, N, II, p. 299b
74. על הקשרים התחביריים שבין הלוגוגרם לגלוסה ראה להלן.
75. *PRU*, III, p. 199 (16.257 II, 12). במקום אחר מצויה המלה בווריאציה אחרת וללא 'סימן הגלוסה': *PRU*, III, p. 204 (15.272,14) [LU].MEŠ bi-da-lu-na
76. בניגוד לסוויים הרואה מלה זו מלה זרה, ראה: סוויים (לעיל, הערה 7), עמ' 8; וכן ראה: *CAD*, B, p. 223. לדעתי יש לראות מלה זו מן השורש *BDL* המשמש בערבית ומשמעו 'להחליף'.

סוגי מבצרים — $\dot{E}.AN.ZA.QAR\text{-}\dot{s}u\text{-}\dot{h}a\text{-}a\text{-}yi$ ⁷⁷ 'מבצרו', $\dot{E}.HI.A.KISLA\dot{H}$.
 $ME\dot{S}:\dot{h}e\text{-}yi\text{-}ma$ ⁷⁸ 'מבצרי' (מלה זו מסתיימת ב- ma אנקליטית); $AN.ZA].QAR:am\text{-}$;
 qa ⁷⁹ 'מבצרי'; $\dot{E}.KISLA\dot{H}:ta\text{-}am\text{-}ki$ ⁸⁰ 'סוג של מבצר'. ⁸¹
 סוגי בתים — $\dot{E}.tu_4:q\dot{u}\text{-}bu\text{-}ri$ ⁸² 'בית קברות'; $\dot{E}:\dot{h}i\text{-}ri\text{-}ti$ ⁸⁴ 'בית קברות'; ⁸⁵
 $\dot{E}.tu_4:ta\text{-}ar\text{-}b\dot{a}\text{-}\dot{s}i$ ⁸⁶ 'בית אורווה'. ⁸⁷
 סוגי אבנים — $NA4.ME[\dot{S}.BAB]BAR:ka\text{-}ab\text{-}d[u_4]$ ⁸⁸ 'סוג של אבן'. ⁸⁹
 סוגי בגדים — $T\dot{U}G:ku\text{-}\dot{u}[s\text{-}s\dot{a}/s\dot{i}\text{-}ti]$ ⁹⁰ 'כסות(?)'. ⁹¹
 סוגי צבע — $X:pu\text{-}wa\text{-}ti$ ⁹² 'צבע סגול(?)'.
 סוגי צאן — $UDU.HI.A:q\dot{a}\text{-}ar\text{-}ba\text{-}du\text{-}[ma]$ ⁹³ 'סוג של צאן'. ⁹⁴
 סוגי מסים — $UDU.ME\dot{S}:ma\text{-}aq\text{-}qa\text{-}du$ ⁹⁵ 'סוג מס הקשור במרעה'. ⁹⁶
 סוגי שדות/אדמות — לסוג זה של מלים יש דוגמאות רבות: ⁹⁷

77. *PRU*, III, p. 95 (16.246,6).
78. *PRU*, III, p. 102 (15.109,15). במקרה זה ה- am היא סיומת אנקליטית. על מלה זו כגלוסה ללא לוגוגרם ראה לעיל.
79. *PRU*, III, p. 118 (15.155,12). על מלה זו ראה: סיון, דקדוק, עמ' 204, ושם ביבליוגרפיה.
80. *PRU*, III, p. 169 (16.145,3).
81. המלה האוגריתית היא כנראה מן השורש השמי TMK 'לתמוך'. עוד על כך ראה: סיון, דקדוק, עמ' 278 ושם ביבליוגרפיה. לדעה אחרת ראה: *PRU*, III, 218.
82. *PRU*, III, p. 51 (15.86,8).
83. בניגוד לנוגירול, המוצא כאן סוג של מבצר מן השורש GBR , ראה: *PRU*, III, p. 218. וראה ארצי (לעיל, הערה 5), עמ' 25 ודעה אחרת בעמ' 32. עוד ראה: סיון, דקדוק, עמ' 210, ושם ביבליוגרפיה.
84. *PRU*, III, p. 52 (15.85,17).
85. עוד על פירוש זה ראה: סיון, דקדוק, עמ' 229, ושם ביבליוגרפיה. אף ששורש זה מצוי באכדית ייתכן שהמלה מקורית באוגריתית או שנתאזחה בלקסיקון האוגריתי. עוד ראה: S. A. Kaufman, *The Akkadian Influences on Aramaic*, Chicago-London 1974, p. 54, n. 108.
86. *PRU*, III, p. 92 (16.189,17).
87. השווה $trbs$ באוגריתית. אף שמלה זו מצויה באכדית, אפשר שבמקרה זה מדובר במלה אוגריתית. עוד ראה: קאופמן (לעיל, הערה 85), עמ' 107, הערה 381.
88. *Ug* 5 30,5',11'.
89. אף שמלה זו יכולה להיות מן השורש השמי KBD אין להוציא מכלל אפשרות שהיא מלה זרה.
90. *PRU*, VI 6,26. נוגירול מתעתק שם $ku\text{-}u[\dot{s}\text{-}\dot{s}i\text{-}ti]$.
91. והשווה לאוגריתית kst ול'כסות' בעברית מקראית.
92. *PRU*, III, p. 208 (16.110,3,6,10).
93. *PRU*, VI 121,4.
94. עוד על מלה זו ראה: נוגירול, *PRU*, VI, p. 155; סיון, דקדוק, עמ' 143.
95. *PRU*, III, p. 146 (16.153,12).
96. שורשה של מלה זו הוא NQD , וראה על כך: סיון, דקדוק, עמ' 244, ושם ביבליוגרפיה.
97. כמו כן רבים הם המקרים ש'סימן הגלוסה' אינו מצוי בין המלה המקומית לבין הלוגוגרם, וראה להלן.

A.ŠÀsa MUN. ⁹⁹, A.ŠÀ MUN:[s]i-sú-ú-m[a] ⁹⁸, A.ŠÀ MUN.HI.A:sí-sú-ma
 ; 'אדמות מלח/מלוחות' (וראה לעיל מלה זו ללא מגדיר); ¹⁰⁰MEŠ:se-e-e-ši-ma
 A.ŠÀ:sí- ¹⁰³; 'קצור(?)'; ¹⁰²A.ŠÀ:qà-an-na-bi-ya ¹⁰¹, A.ŠÀ:qà-na-bi-ya
¹⁰⁷, A.ŠÀ:sí-il-a ¹⁰⁶; 'הציבור' (שד(ות) ¹⁰⁵A.ŠÀ.MEŠ:ši-ib-bi-ri ¹⁰⁴, ib-bi-ri
 (על תנועת היחסה בגלוסה ¹⁰⁹ 'שד(ות) סלע(ים)/מסולע(ים)') ¹⁰⁸A.ŠÀ.HI.A:sí-il-a
 זו ראה להלן); ¹¹⁰A.ŠÀ:na-ap-ki-ma ¹¹¹A.ŠÀ:[na-[a]p-ki-ma ¹¹¹ 'שדה (בעל)
 מקורות מים'; ¹¹²A.ŠÀ.HI.A:ra-ba-ti ¹¹³ 'שדות הגבירה'; ¹¹⁴A.ŠÀ: ra-aḥ-ba(!)-
¹¹⁵, na ¹¹⁶A.ŠÀ.MES ÌD:ra-aḥ-ba-n[a] ¹¹⁷; 'שדה הנחר הרחב(?)' 'שדה רחב(?)';

- .98. PRU, III, p. 124 (15.167,12)
 .99. PRU, VI 28 V.2'
 .100. PRU, IV, p. 108 (18.114,9)
 .101. PRU, III, p. 85 (16.250,11)
 .102. PRU, III, p. 79 (16.239,7)
 .103. בעקבות M. C. Astour, 'Place-Names from the Kingdom of Alalah in the North Syrian List of Thutmose III: A Study in Historical Topography', JNES, 22 (1963), p. 228 והשווה לדברי קוהנה המציע לקשור את המלה הזאת למלה kanapu 'כנף'. ראה: קוהנה (לעיל, הערה 10) עמ' 253.
 .104. PRU, III, p. 79 (16.239,6)
 .105. PRU, III, p. 83 (16.157,7)
 .106. ראה: CAD, S, p. 203b; וכן ראה: סיון, דקדוק, עמ' 269. צירוף זה מצוי גם ללא 'סימן הגלוסה', ראה: PRU, VI 55,25'
 .107. PRU, III, p. 119 (16.204,5,9)
 .108. PRU, III, p. 163 (16.363,4) 'צירוף זה מצוי גם ללא 'סימן הגלוסה', ראה למשל: PRU, III, p. 96 (16.249,5)
 .109. לפירוש זה ראה: M. C. Astour, 'Place-Names', in L. R. Fisher (ed.), Ras Shamra Parallels, II, Rome 1975, p. 362
 .110. PRU, III, p. 49 (16.263,5)
 .111. PRU, VI 56,11,7. ראה לעיל את המלה הזאת כגלוסה ללא המגדיר A.ŠÀ
 .112. זאת בניגוד לארצי הרואה מלה זו כשם מקום, בעקבות נוגירול. ראה: ארצי (לעיל, הערה 5), עמ' 12.
 .113. Ug5 7,4
 .114. נראה שהכוונה לכינוי של האלה אֶשְׁרָה. בניגוד להסברו של נוגירול (שם) המתרגם 'שדות בעלי איכות'.
 .115. PRU, III, p. 92 (16.189,6)
 .116. PRU, VI 56, V. 2'
 .117. צירוף זה מצוי בטקסטים 18 פעמים וכרוך המקרים הוא ללא 'סימן הגלוסה'. ראה למשל: PRU, III, p. 126 (16.162,5); III, p. 143 (16.138,8) והשווה: rḥn באוגריתית. ייתכן לראותה שם של נהר בעל סיומת ānu, והשווה לשמות הנהרות במקרא ירקון, פישון, קישון.

118 A.ŠA.HI.A:mi-tá-ar 'שדות מטר'; 119 A.ŠA.HI.A:hu-li 'שדות?'; 121, -; 122 [A.ŠA.HI.A:ga-pí-ni 'שדות גפן(?)]; 123 A.ŠA.MEŠ:ha-ar-sa-ti 'שדות?'; 124 A.ŠA.MEŠ:ha-ar-sa-ti 'שדות?'; 125 A.ŠA:ad-ma-ni 'שדה אדמוני/בעל) אדמה אדומה'; 127 di-ip-ra-ni-ma A.ŠA.HI.A: 'שדות ערערים'; 128

(2) לפני מלים זרות

מלים זרות ללא מקבילה מלשון אחרת — הללו בדרך כלל מלים חוריות שככל הנראה נתאזרחו בלקסיקון האוגרית. במקרים רבים אין לדעת את משמעותן. להלן דוגמאות: 130 a-na:ba-ri-iš-ḥi ובווריאציה אחרת 131 ba-ru-uš-ḥi, 132, ?; bur-wa-aš; 133 ḥa-an-d[u] ?.

118. PRU, III, p. 47 (16.150,12-13).
119. הצעתו של קוהנה לקרוא mi-dá-ar-ú אינה סבירה, משום שאין מקום בלוח לסימן Ú. תרגומו של קוהנה, 'שדה מזרע', אינו סביר גם כן, משום שאין לקשור את השורש DR^c עם השורש ZR^c מבחינה אטימולוגית. התנועה i מוסברת על ידו כתוצאה של חוק הידקקות, ועניין זה אינו מתקבל על הדעת כלל. ראה: קוהנה (לעיל, הערה 10), עמ' 257, 258; הונגרד (לעיל, הערה 57), עמ' 724; עוד ראה: סיון, דקדוק, עמ' 248, ושם ביבליוגרפיה.
120. PRU, III, p. 143 (16.138,3).
121. נוגירול רואה מלה זו כשם מקום, ראה: PRU, III, p. 256b. קוהנה מציע להשוותה למלה 'חול' בעברית, ראה: קוהנה (לעיל, הערה 4), עמ' 166, 167. למעשה, אין לדעת בוודאות את משמעות המלה.
122. PRU, III, p. 119 (16.204,12).
123. והשווה: קוהנה (לעיל, הערה 4), עמ' 164.
124. PRU, III, p. 95 (16.246,11). כמה שורות אחר כך באה המלה ina בין המגדיר לבין הגלוסה, כלומר A.ŠA.MEŠ i-na:ḥa-ar-ša-ti, ראה: PRU, III, p. 96 (16.246,20).
125. עוד ראה: קוהנה (לעיל, הערה 4), עמ' 165, 166.
126. PRU, III, p. 123 (15.145,8,12).
127. ראה: סיון, דקדוק, עמ' 195, ושם ביבליוגרפיה.
128. PRU, III, p. 64 (16.190,4). השווה לווריאציה האחרת GIŠ da-ap-ra-ni ראה: PRU, IV, p. 194 (17.385,19).
129. לאפשרויות הסבר אחרות ראה: קוהנה (לעיל, הערה 4), עמ' 163.
130. PRU, IV, p. 214 (17.152,8).
131. PRU, IV, p. 214 (17.152,9).
132. נוגירול משווה מלה זו ל-burāšu באכדית ול'ברוש' בעברית, ולדעתו ההברה ḥi היא סימנת חורית, ראה: PRU, IV, p. 214, n. 2.
133. PRU, IV, p. 237 (17.66,3).

מלים זרות בגלוסות למלים אחרות או ללוגוגרמים — ¹³⁷NA₄.MEŠ me-e-ku: eh-li — ¹³⁸pa-ak-ku ¹³⁹(אֶבֶן יִקְרָה), ¹⁴⁰SÍG.ZA.GÍn:du-pa-aš-ši ¹⁴¹(סֹג שֶׁל צִמְרִי), ¹⁴²TÚG:ma-aš-ši-ia-an-nu ¹⁴³(סֹג שֶׁל צִמְרִי), ¹⁴⁴É:ku-na-hi ¹⁴⁵(בֵּית ?), ¹⁴⁶של בְּנֵד

הגלוסות ותנועות היחסה

ענייננו בדברים הבאים לדון בקשרים התחביריים שבין הגלוסה למלה הקודמת לה (לוגוגרם, מגדיר או מלה אכדית מקבילה). אין ענייננו לדון ביחסות שבגלוסות המצויות ברשימות מילוניות בטקסטים הללו, שהרי הן באות ביחסת הנומינטיב כנהוג בטקסטים מסוג זה. כמו כן אין עניינם של הדברים לבדוק גלוסות שאין להן מקבילה כלשהי אלא הן נטועות בטקסט כחלק רצוף ממנו, שהרי במקרים אלה הן מקבלות יחסות בהתאם לתפקידן התחבירי במשפט.¹⁴⁴ להלן נדון במלים מן הסוג הזה אשר בהן נטועות היחסה אינן תואמות את מעמדן התחבירי. יש לציין כי הסופרים האוגריתיים הרבו להשתמש ביחסות בצורה לקויה הן בגלוסות והן באכדית שבה כתבו.¹⁴⁵ הקשר התחבירי שבין הגלוסה לרכיב הלשוני הקודם לה הוא קשר של סמיכות או של תמורה.

134. PRU, VI 6,40
135. הגלוסה eḫlipakku היא חורית, ראה CAD, E, p. 51. בשורה 42 מצויה המלה mekku ללא מקבילה הגלוסה.
136. Ug5 48,9
137. זוהי מלה חורית, ראה: P. R. Berger, 'Zu den akkadischen Briefen Ugaritica V', UF, 2 (1970), p. 290
138. Ug5 48,10
139. אף זו מלה חורית, ראה ברגר (לעיל, הערה 7 במאמר) שם. על האפשרות לראותה מלה אוגריתית ראה: נוגירול, 1. n. 1, Ug5, p. 136, אך קשה לקבל את הסברו שם.
140. PRU, VI 7,7
141. השווה: mtyan באוגריתית. נראה שמלה זו היא חורית, והשווה: aššiyannu באכדית, ראה: CAD, A II, p. 465b. בטקסט שלא פורסם מצוי צירוף זה ללא 'סימן הגלוסה', ראה PRU, VI, p. 158 n.
142. 8 (25.131,11) Ug5 10,20
143. זוהי מלה זרה ואין לדעת את מקורה המדויק, ראה: CAD, K, p. 536a
144. כגון אחרי המליות sa-ri ina, ana הגלוסה באה ביחסת גניטיב. למשל, ša:ma-a'-ša-ri-ša i-na: a-na:ba-ri-iš-bi 'ל-?'; i-na:na-pa-ki-ma i-na:na-ap-ki-ma 'במקורות המים'; i-na: ša:ma-a'-ša-ri-ša i-na:na-pa-ki-ma 'ל-?'. ועוד.
145. ראה על כך סוויס (לעיל, הערה 7), עמ' 28, סעיף 5.3, ושם דוגמאות לעניין זה.

הגלוסה כסומך

מן המצאי עולה שהגלוסות השונות המצויות במעמד זה הן צורות סומך ל'מגדירים' (דטרמיניטיבים), ועל פי רוב המגדירים הם É 'בית' ו-A.ŠĀ 'שדה'.¹⁴⁶ הללו ודומיהם נתפסים בצירופים השונים כמלים לכל דבר, בניגוד למקובל באכדית הנורמטיבית שבה המגדירים לא הובאו בחשבון במשפטים השונים.¹⁴⁷ במקרים הנדונים היחסה שתופיע בגלוסה היא יחסת הגניטיב, משום שהגלוסה היא סומך בסמיכות, ובמקרים אלה אין כל אפשרות לראות בה תמורה למגדיר.¹⁴⁸ כאמור לעיל הגלוסות נכתבו על ידי הסופרים הללו גם ללא שימוש ב'סימן הגלוסה', ולכן ניתן למצוא מקרים שבהם יש יחס של סמיכות בין המגדיר לבין המלה המקומית גם ללא 'סימן הגלוסה' (ראה דוגמאות להלן). נראה ש'סימן הגלוסה' שימש אמצעי טכני בלבד בידי הסופרים כדי להביע שתי עובדות חשובות. האחת עובדת היות המלה זרה ללשון האכדית (בדרך כלל אוגריתית) והשנייה עובדת קיומו של קשר סמיכות בין שני שמות עצם (לעניין זה המגדיר נחשב לשם עצם) גם אם הם אכדיים. להוכחת העובדה השנייה אפשר להשתמש בצירוף É.Ī.A: a-bi-šu¹⁴⁹ 'בתי אביר'. ברור שהמלה abišu היא מלה אכדית, ויקשה עלינו לומר שהסופר האוגריתי רצה להביע במלה בסיסית זו דווקא את המלה המקומית שבלשונו ולצורך אליה את כינוי הקניין האכדי לנסתר. לכן עדיף לראות בה מלה אכדית. הלוגוגרם É.Ī.A 'שדות' אינו משמש במקרה זה כמגדיר אלא כשם עצם, יש כאן יחס של סמיכות בין הלוגוגרם לבין שם העצם abišu. בהתאם לכך מקבלת המלה abišu יחסת גניטיב. אם כן כל הצירוף הוא אכדי, ולכן אין להסביר את קיומו של 'סימן הגלוסה', אלא כאפשרות גרפית שעמדה בידי הסופר כדי להביע סמיכות¹⁵⁰ ולא כדי להביע גלוסה מקומית.¹⁵¹

מקרה אחר שבו ניתן לראות את 'סימן הגלוסה' כמביע סמיכות (ולא את עובדת היות שם העצם שאחרי גלוסה) הוא הצירוף A.ŠĀ:ĪR-an-ti¹⁵² 'שדה עברענתי'. במקרה זה הלוגוגרם A.ŠĀ אינו משמש כמגדיר אלא מביע את שם העצם eqlu 'שדה', והשם הפרטי שאחריה הוא שמו של הבעלים של השדה. אין זה מתקבל על הדעת, שהסופר

146. כבר הוצע שהמגדיר URU במכתבי אל-עמרנה מצוי בסמיכות אך הדבר טעון מחקר. ראה: W. F. Albright & W. L. Moran, 'Rib-Adda of Byblos and the Affairs of Tyre (EA 89)', *JCS*, 4 (1950), p. 165

147. ראה: K. K. Riemschneider, *Lehrbuch des Akkadischen*, Leipzig 1969, p. 22

148. אך יש מקרים שבהם הסמיכות קיימת גם ללא 'סימן הגלוסה' ודבר זה מעיד על חוסר עקביות בשימוש בסימן זה. כך למשל הצירוף A.ŠĀ sí-il-a (PRU, III, p. 96 [16.249,5]); A.ŠĀ ṣa-a- (PRU, VI, 55,25') A.ŠĀ.MEŠ ṣi-ib-bi-ri (PRU, III, p. 135 [15.140,5]) i

149. PRU, III, p. 81 (16.239,29-30)

150. במידה מסוימת ניתן להשוות את השימוש ב'סימן הגלוסה' לשימוש הזהה שיש למ"ם אנקליטית באוגריתית כחוצצת בין הנסמך לסומך.

151. ייתכן אף שזוהי טעות סופר, אשר בהיסח הדעת שם 'סימן גלוסה' אחרי הלוגוגרם É באנלוגיה למקרים האחרים שבהם מצטרף לוגוגרם זה לגלוסות בסמיכות, אך הסבר זה סביר פחות.

152. PRU, III, p. 79 (16.239,5)

רצה להתייחס לשם הפרטי שלפנינו כאל מלה מקומית. על כן במקרה זה המשמעות של 'סימן הגלוסה' היא הבעת סמיכות.¹⁵³ להלן דוגמאות של מקרים שבהם המגדירים הם מלים הנתפסות כחלק בלתי נפרד מן הגלוסה. 'סימן הגלוסה' שבדוגמאות הללו מביע הן סמיכות והן את היות המלה שאחרי גלוסה:

יחס סמיכות של הלוגוגרם É 'בית' + שם עצם¹⁵⁴
É-tu₄:ta-ar-bá-ší¹⁵⁵; (הנסמך bitu כולל תנועת יחסה);
É-tu₄:qú-bu-ri 'בית אורווה'; É:hi-ri-ti 'בית קברות'; É:ku-na-ši 'בית (?)'. ברור ששם העצם É שבדוגמאות הללו הוא ביחסת הנומינטיב, ואילו הגלוסה שאחריה היא ביחסת הגניטיב, ומכך עולה שלפנינו צירוף של סמיכות. לכן המלה É היא חלק בלתי נפרד מן הגלוסה.

יחס סמיכות של הלוגוגרם A.ŠÀ 'שדה', אדמת- + שם עצם
גם במקרים הללו צורות הסומך הן ביחסת הגניטיב לנסמך A.ŠÀ (במרבית הדוגמאות הגלוסה אינה תמורה למגדיר, שהרי ברוב המקרים תנועת היחסה היא i, וזו לא היתה מתאימה לתפקיד התחבירי של הגלוסות במשפטים השונים). להלן דוגמאות:
A.ŠÀ.HI.A:di-ip-ra-ni-ma 'שדה אדמוני/(בעל) אדמה אדומה';
'שדות ערערים' (הגלוסה היא צורת רבים ביחסת הגניטיב בשל היותה סומך);
[A.ŠÀ].HI.A:ga-pí-ni 'שדות גפן'; A.ŠÀ.MEŠ:ha-ar-ša-ti 'שדות חריצ(ים)' (אין לדעת אם הגלוסה היא צורת יחידה או צורת רבות, בין כך ובין כך תנועת היחסה זהה במעמד זה בשתי האפשרויות); A.ŠÀ.HI.A:hu-li 'שדות';
A.ŠÀ:na-[a]p-ki-ma 'שדות'; A.ŠÀ:si-ib-bi-ri 'שדה הציבור', A.ŠÀ.MEŠ:si-ib-bi-ri 'שדות הציבור'.

לפעמים יש יחס של סמיכות בין שם העצם המשמש כגלוסה לבין הלוגוגרם A.ŠÀ, והגלוסה מקבלת יחסת אקוזטיב במקום יחסת גניטיב. במקרים המובאים להלן יש לתפוס את הגלוסות הללו כשמות מקומות, ואין לראות בהן טעויות סופר. אם נכון הדבר, אזי שמות כאלה נוטים במקרים רבים במערכת הדו-יחסית (התנועה u ליחסת נומינטיב והתנועה a ליחסת הגניטיב והאקוזטיב).¹⁵⁶ לא מצאנו בטקסטים הנדונים שם עצם כללי הנטוי במערכת הדו-יחסית, אלא התופעה מתאימה לשמות פרטיים, אך גם בכך אין עקביות שהרי השמות הפרטיים שבטקסטים הללו נוטים במערכת התלת-יחסית גם כן.¹⁵⁷

153. יחד עם זאת, אפשר שטעות סופר לפנינו. נראה שהיא נבעה מגרירה שהרי מיד אחר כך בא הלוגוגרם A.ŠÀ פעמיים כחלק מסמיכות לסוגי שדה ואחרי מצי 'סימן הגלוסה'. על כן במקרה זה הסופר לא נתן את דעתו לכך שלפניו שם פרטי, והשווה: קוהנה (לעיל, הערה 4), עמ' 160-162.
154. הדוגמאות שיצוינו להלן הובאו ללא מראי מקומות, משום שהן כבר הובאו קודם לכן. מראי מקומות צוינו רק לצורות שלא הוזכרו קודם לכן.
155. על כך ראה מאמרי 'לשאלת היחסות בצורות הנסמך באוגריתית', באר-שבע, ג (תשמ"ח), עמ' 116.
156. דיון על כך ראה: סיון, דקדוק, עמ' 115, 116.
157. ראה דיון ודוגמאות שם, עמ' 115-118.

הדוגמה הראשונה לשימוש במערכת הדו־יחסית היא i-na A.ŠÁ:ra-aḥ-ba (!)-na ובמקום אחר A.ŠÁ.MEŠ ĪD:ra-aḥ-ba-n[a]. המלה raḥbānu יכולה להיתפס כשם של נהר,¹⁵⁸ ובמקרה זה נתרגם 'שדות הנהר רחבן'. כמו כן ניתן לתרגם את המלה כסוג של שדה, כלומר 'שדות הנהר הרחב'. הדוגמה הראשונה אינה כוללת את הלוגוגרם ID 'נהר', אך הצירוף כולו בא אחרי מלת היחס ina, אשר בכל מקרה מצריכה יחסת גניטיב.¹⁵⁹ דוגמה נוספת לשימוש במערכת הדו־יחסית היא i-na A.ŠÁ.ḤI.A:sí-il-a, i-na A.ŠÁ:sí-il-a (il-a 'בשד(ות) סלע(ים)/מסולע(ים)'). גם במקרה זה היינו מצפים שהמלה sil'u 'סלע' תהיה ביחסת הגניטיב. כבדוגמה הקודמת אין לדחות את האפשרות שלפנינו שם מקום.¹⁶⁰ אם נקבל sil'u-ר raḥbānu הם שמות גיאוגרפיים, נצטרך לראות ב'סימן הגלוסה' ציון גרפי, המעיד על כך שהצירופים הללו הם סמיכויות ולא סימן המעיד על כך שלפנינו שמות גיאוגרפיים מקומיים.

ישנו מקרה אחד שבו הסומך אינו מסתיים בתנועת יחסה. המדובר בצירוף A.ŠÁ.ḤI.A:mi-tá-ar 'שדות מטר'. אין בידי הסבר לאי הופעת תנועת היחסה (עוד על כך ראה לעיל בדיון במלה זו).

יש שמלת יחס חודרת בין הנסמך לסומך ומפרקת את צירוף הסמיכות; בין הגלוסה לבין המגדיר הכבול אליה, המדובר בצירוף A.ŠÁ.MEŠ:i-na:ḥa-ar-ṣa-ti.¹⁶¹

הגלוסה כתמורה

במקרים כאלה המעמד התחבירי של הגלוסה זהה לזה של הלוגוגרם. הגלוסה יכולה לשמש תמורה לשמות עצם כלליים ולשמות עצם פרטיים. להלן נביא דוגמאות ליחסות השונות:

נומינטיב: UDU.MEŠ:ma-aq-qa-du 'סוג מס הקשור (במרעה)';
UDU.ḤI.A: qa-ar-ba-du-[ma];¹⁶² [N]A₄.ME[Š].GI₆:al-ga₁₄-b[a]-šū 'אלגביש';
'(סוג של צאן)'.

אקוזיב: [AN.ZA].QAR:am-qa 'מבצר' (הלוגוגרם במקרה זה הוא מושא לפועל ittaši, והגלוסה האוגריתית בעלת יחסת אקוזיב, משום היותה תמורה);
TÚG:ma-aš-; ši-ia-an-na 'סוג של בגד, צעיף (?)' (על פי ההקשר בטקסט עולה, שהגלוסה היא

158. והשווה לשמות הנהרות ירקון, פישון, קישון.

159. יש לציין שצירוף דומה מצוי בטקסט אחר ללא 'סימן הגלוסה', ראה: (16.162,12) PRU, III, p. 126. באותו הטקסט מצויה המלה כשהיא נוטה במערכת התלת־יחסית, דבר המעיד על חוסר עקיבות של הסופרים בשימוש במערכת הדו־יחסית. ראה: i-na A.ŠÁ ĪD ra-aḥ-ba-ni (16.138,8) PRU, III, p. 126. [16.162,5]; p. 144 [16.138,8].

160. צירוף דומה מצוי ללא 'סימן הגלוסה' וגם במקרה זה הסומך נוטה במערכת הדו־יחסית, ראה: A.ŠÁ sí-il-a (16.149,5) PRU, III, p. 97.

161. (16.246, 20) PRU, III, p. 95. והשווה לעיל לצירוף דומה ללא מלת היחס ina.

162. Ug5 30,10'

המוש' במשפט והיחסה משקפת זאת). גניטיב: i-na SAG.DU:ma-ah-zi-zi¹⁶³ 'במעוז, במבצר' (הגלוסה ביחסת גניטיב אחרי מלת היחס ina ותמורה ללוגוגרם SAG.DU).

יש מקרים שבהם הסופר השתמש ביחסות בצורה לא נכונה, כפי שמשתמע מן המשפטים השונים.¹⁶⁴ להלן נביא דוגמאות בולטות לכך:

A.ŠÀ:MUN ší-šú-u-ma¹⁶⁵, A.ŠÀ MUN.MEŠ:ší-šú-ma¹⁶⁶ 'אדמות מלח/מלוחות'. הלוגוגרם MUN.MEŠ אינו במעמד של נסמך, שהרי במקרה כזה צריכה היתה להיות הצורה šišîma. יחד עם זאת גם אם נראה את הלוגוגרם כתמורה למלה A.ŠÀ, הרי לפי הקשריהן במשפט צריכות הגלוסות הללו להיות במעמד מושא, משום שבמכתבים הללו אנשים מסוימים מקבלים את סוג האדמות הזה. על כן, גם במקרה כזה היינו מצפים לצורה šišîma. נראה לנו אפוא שהצורה sîšûma הובאה על ידי הסופר ביחסת נומינטיב בטעות. במקום אחר מצויה הצורה ביחסה הנכונה, כאשר מלת הזיקה ša חוצצת בין הלוגוגרמים. כצפוי במקרה כזה התמורה ללוגוגרם תופיע ביחסת הגניטיב: A.ŠÀ.MEŠ ša MUN.MEŠ:še-e-ši-ma¹⁶⁷

דוגמה נוספת לשימוש לא נכון ביחסה היא הצירוף É.KISLAḤ:ta-am-kí 'סוג (של מבצר)'. אפשר שבין הלוגוגרמים É ו-KISLAḤ יש יחס של סמיכות, ובמקרה כזה הגלוסה היא סומך ותנועת היחסה נכונה. אולם אם הגלוסה היא תמורה ללוגוגרמים הללו, יש לראות טעות של הסופר בשימוש בתנועת היחסה, משום שההקשר מחייב יחסת אקוזטיב (עוד על מלה זו ראה לעיל).

שימוש לא נכון בתנועת היחסה מצוי בטקסטים הללו גם כאשר לפני 'סימן הגלוסה' מצויה מלה אכדית או מלה זרה אחרת ולא דווקא לוגוגרם. כך למשל הצירוף NA₄.MEŠ me-e-ku:eh-li-pa-ak-ku. התפקיד התחבירי של צירוף זה הוא מושא, ולו היה יחס של סמיכות בין המגדיר NA₄.MEŠ למלה mekku היינו מצפים ליחסת הגניטיב (כלומר, *mekki), ובעקבות כך גם הגלוסה צריכה היתה להסתיים ביחסת גניטיב.

דוגמה אחרת היא NA₄ ka-am-ma:nu-ut-ki 'סוג של אבן'. המלה האכדית kamma מצויה ביחסה הנכונה והיא מתפקדת כמושא, אך הגלוסה nutki היא תמורה ביחסת הגניטיב. אם נניח שהמלה nutki היא צורת רבים אכדית ביחסת האקוזטיב (כלומר, nutkî), אזי הצורה שלפנינו נכונה, אך אפשרות זו סבירה פחות.

שימוש לא נכון בתנועות היחסה מצוי בטקסטים הללו גם כאשר הגלוסה מופיעה בטקסט ללא מקבילה אחרת. לכך מצאנו שתי דוגמאות:

ta-ap-di₁₂-ti: 'תמורת', תחליף'. מלה זו מצויה בטקסטים פעמיים בצורה זו.¹⁶⁸ לא ברור מדוע תנועת היחסה במלה זו היא גניטיב, שהרי היינו מצפים ליחסת האקוזטיב.¹⁶⁹

163. PRU, III, p. 148 (16.182+199,17).

164. ראה סוויים (לעיל, הערה 7), עמ' 28, סעיף 5.3, ושם דוגמאות לתופעה זו בטקסטים הללו בכלל.

165. PRU, III, p. 123 (15.167+163,12).

166. PRU, VI 28 V.2.

167. PRU, IV, p. 108 (18.114,9).

168. PRU, III, p. 95 (16.246,11); p. 129 (16.343,9).

169. לדעת הונורד זהו צורת רבות, ולפי זה היחסה תקינה. יש לדחות הסבר זה, משום שצורת

דוגמה נוספת היא *i-na:šî-šú-ma*¹⁷⁰ ברור שאחרי מלת היחס *ina* היינו מצפים למלה *šîšûma*, כלומר ליחסת הגניטיב. אין בידינו הסבר אחר לתופעות אלו אלא לטעון שהן טעויות סופר.

J. Huehnergard, 'Akkadian Evidence for *tapdiyātu להיות *ראה: Case-Vowels on Ugaritic Bound Forms', *JCS*, 33 (1981), p. 202, n. 24
PRU, III, p. 125 (15.147 V.4) . 170